

ภาพรวมสถานการณ์ 4 ปี รัฐประหารในเมียนมา

อนาคตของผู้ลี้ภัยชาวเมียนมากลุ่มใหม่
ท่ามกลางความไม่แน่นอนทางการเมือง

เครือข่ายเพื่อผู้ลี้ภัยชาวเมียนมา หรือ Myanmar Response Network (MRN) เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและระหว่างประเทศ เพื่อให้การช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยชาวเมียนมาหลังจากการรัฐประหารในปี 2564 โดยมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากสงครามในปัจจุบัน ผ่านการทำงานประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ ยังรณรงค์ให้มีการเปิดระเบียบมนุษยธรรม เพื่อส่งเสริมความช่วยเหลือแก่ประชาชนชาวเมียนมาที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบในประเทศหลังจากการรัฐประหารในปี 2021

สถานการณ์ภายในประเทศเมียนมาตั้งแต่ปี 2021-2024

ปี 2021

วันที่	เหตุการณ์
1 กุมภาพันธ์ 2021	รัฐประหารในเมียนมา
3 กุมภาพันธ์ 2021	ผู้คนลงถนน รวมกลุ่มคนต่อต้านการรัฐประหาร กันอย่างต่อเนื่อง แคมเปญของกลุ่ม Civil Disobedience Movement (CDM)
กลางเดือนกุมภาพันธ์ 2021	ทหารเริ่มใช้ความรุนแรงต่อประชาชน มีการใช้กระสุนจริง
22 กุมภาพันธ์ 2021	เริ่มแคมเปญ 22222 และนัดหยุดงานประท้วงทั่วทั้งประเทศ
13 มีนาคม 2021	เริ่มก่อตั้ง CRPH (Committee Representing Pyidaungsu Hluttaw) ประกาศต่อต้านการรัฐประหาร เพื่อนำไปสู่การมีระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง
14 มีนาคม 2021	จากการปะทะระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมากับฝ่ายต่อต้านส่งผลให้มีประชาชนเสียชีวิต 51 คน ที่ไลตายา ย่างกุ้ง
27 มีนาคม 2021	รัฐบาลทหารเมียนมามีการทิ้งระเบิดทางอากาศที่ จังหวัดมอเดรอ ในรัฐกะเหรี่ยง ทำให้ประชาชนกว่า 3,000 คนต้องอพยพ
9 เมษายน 2021	จากการปะทะที่เมืองพะโค มีประชาชนเสียชีวิตมากกว่า 80 ราย
16 เมษายน 2021	ประกาศจัดตั้งรัฐบาลเอกภาพ National Unity Government (NUG)
24 เมษายน 2021	อาเซียนประกาศฉันทมติ 5 ข้อ (Five-Point Consensus) เพื่อแสดงจุดยืนต่อสถานการณ์ในเมียนมา
5 พฤษภาคม 2021	NUG ฝ่ายความมั่นคงประกาศจัดตั้งกองกำลังประชาชน PDF (People's Defense Force) หลังจากนั้นมีการสู้รบในพื้นที่ที่ไม่เคยมีการสู้รบมาก่อน เช่น สกาย มะเกว ตะนาวศรี เป็นต้น
28 พฤษภาคม 2021	เริ่มมีการจับกุมนักเคลื่อนไหวและนักสิทธิมนุษยชน โดยมีนักข่าว DVB TV News 3 คน และผู้ติดตาม 3 คน ถูกพนักงานอัยการศาลแขวง จ.เชียงใหม่ ฟ้อง ข้อหาหลบหนีเข้าเมือง
30 มิถุนายน 2021	รัฐบาลทหารเมียนมามีการปล่อยนักโทษ 2,296 ราย
28 กันยายน 2021	ค่าเงินเมียนมาปรับลดลงอย่างรุนแรง 1 USD = 27,000 MMK (1,200-1,300) ส่งผลให้เกิดสถานการณ์การเงินเพื่อทั่วประเทศ
26 ตุลาคม 2021	เมียนมาถูกตัดออกจากการประชุมผู้นำสูงสุดอาเซียน
24 ธันวาคม 2021	การปะทะกันระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมาและกลุ่มต่อต้านในรัฐคะเรนนี ส่งผลให้ประชาชนเสียชีวิตจากการถูกเผา 35 ราย

ปี 2022

วันที่	เหตุการณ์
มกราคม 2022	นักลงทุนต่างชาติในประเทศเมียนมาเริ่มถอนตัวออกจากประเทศ
กุมภาพันธ์ 2022	เริ่มมีการสู้รบกับ Arakan Army (AA)
เมษายน 2022	เริ่มการสู้รบในพื้นที่เลกอก บริเวณชายแดนไทย-เมียนมา จ.ตาก
25 กรกฎาคม 2022	มีการประหารชีวิตนักเคลื่อนไหวทางการเมือง 4 ราย โดยการแขวนคอ ส่งผลให้ทั่วโลกประณามกองทัพรัฐบาลทหารเมียนมาถึงความโหดร้ายในครั้งนี้
16 กันยายน 2022	รัฐบาลทหารเมียนมาทิ้งระเบิดทางอากาศไปยังโรงเรียน มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 17 ราย และมีเด็กเสียชีวิต 6 ราย ที่เมืองเฉาโบ
23 ตุลาคม 2022	รัฐบาลทหารเมียนมาทิ้งระเบิดทางอากาศลงในงานคอนเสิร์ต มีนักร้องและผู้ที่มาร่วมงานเสียชีวิตมากกว่า 80 ราย ที่เมืองพากัน รัฐกะฉิ่น
9 พฤศจิกายน 2021	สหภาพยุโรป หรือ European Union (EU) ประกาศคว่ำบาตรรัฐบาลทหารเมียนมา

ปี 2023

วันที่	เหตุการณ์
กุมภาพันธ์ 2023	ครบรอบ 2 ปีรัฐประหาร มีการประท้วงอย่างสงบ
11 เมษายน 2023	รัฐบาลทหารเมียนมาทิ้งระเบิดที่หมู่บ้านกะบะลู สกาย มีผู้เสียชีวิต 165 ราย
14 พฤษภาคม 2023	เกิดพายุไซโคลนรุนแรงในรัฐยะไข่
31 กรกฎาคม 2023	นายพลมิน อ่อง ล่าย ประกาศขยายระยะเวลาการปกครองประเทศต่ออีก 6 เดือน
10 ตุลาคม 2023	รัฐบาลทหารเมียนมาทิ้งระเบิดที่ค่ายผู้พลัดถิ่นในประเทศ หรือ IDP Camp ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 30 ราย (เด็ก 13 ราย)
15 ตุลาคม 2023	พิธีเฉลิมฉลองครบรอบ 8 ปี การลงนาม NCA (Nationwide Ceasefire Agreement) ที่กรุงเนปิดอ โดยมีผู้แทนไทยเข้าร่วมงาน
27 ตุลาคม 2023	Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDA) สามารถยึดพื้นที่ค่ายทหารรัฐฉานตอนเหนือได้กว่า 30 ค่าย ภายใน 1 วัน
ตุลาคม 2023	เริ่มปฏิบัติการ 1027
3 พฤศจิกายน 2023	พื้นที่ชายแดนเมียนมา-จีน จำนวนมากถูกไฟไหม้ ทำให้ประชาชนมากกว่า 23,000 กว่าคน (คนไทย 162 คน) ไม่มีบ้านเรือน เคลื่อนย้ายไปที่อื่น
13 พฤศจิกายน 2023	การสู้รบครั้งใหญ่ในรัฐยะไข่ทำให้คนต้องอพยพมากกว่า 5,000 ราย

ปี 2024

วันที่	เหตุการณ์
มกราคม 2024	ปฏิบัติการ 1027
10 กุมภาพันธ์ 2024	รัฐบาลทหารเมียนมาประกาศใช้กฎหมายการเกณฑ์ทหาร หรือ Conscription Law
23 มีนาคม 2024	โรงเรียนฝึกทหารเริ่มปฏิบัติการฝึกสอนผู้ที่ถูกเกณฑ์มา ทั้งที่เดิมประกาศว่าจะเริ่มในเดือนเมษายน
15 มีนาคม 2024	การสู้รบในเมียวดี กอกกะเร็ด ทิ้งระเบิดจากทางอากาศ ทำให้คนต้องอพยพออกมาอย่างน้อย 5,000 คน (ทะลักเข้าสู่ประเทศไทยมากกว่า 600 คน)
มีนาคม 2024	รัฐบาลทหารเมียนมาตัดสัญญาณอินเทอร์เน็ตมากกว่า 34 เมือง เช่น รัฐยะไข่ คะยา สกาย มะเกว อีรวดี ตะนาวศรี เป็นต้น
25 มีนาคม 2024	กระทรวงต่างประเทศไทยส่งของช่วยเหลือไปในเมียนมา ชายแดนแม่สอด สะพานที่ 2
5 พฤษภาคม 2024	รัฐบาลทหารเมียนมาประกาศให้ทำ UID Card (Unique Identification Card) เพื่อยืนยันตน
พฤษภาคม 2024	เริ่มให้ผู้หญิงที่อยู่ในเกณฑ์อายุเข้ารับเกณฑ์ทหาร เริ่มจากพื้นที่พะโค อีรวดี
25 มิถุนายน 2024	เริ่มปฏิบัติการ 1027 ครั้งที่สอง
15 สิงหาคม 2024	สนามบินย่างกุ้งมีการตรวจวีซ่า PV (Passport for Visit) และมีคนถูกกักไม่ให้ออกต่างประเทศ
สิงหาคม 2024	ราคาน้ำมันเครื่องแพงขึ้น น้ำมันขาดแคลน ประชาชนต้องเข้าคิวยาวซื้อน้ำมัน
สิงหาคม 2024	ประกาศจากรัฐบาลทหารเมียนมาให้คนที่ทำงานต่างประเทศมีการส่งเงินกลับเมียนมา 25 % จากรายได้ทั้งหมด โดยผ่านธนาคารของรัฐบาลทหารเมียนมา
กันยายน 2024	น้ำท่วมกว่า 70 เมือง มีผู้เสียชีวิตกว่า 300 คน สูญหาย 100 คน พื้นที่การเกษตรเสียหายมากกว่า 700,000 เอเคอร์
23 ตุลาคม 2024	ประชาชนถูกสังหารอย่างโหดเหี้ยม และนำหัวมาแขวนประจานที่หมู่บ้านบุตะเรง
ตุลาคม 2024	ประชาชนเมียนมาต้องแจ้งที่พักอาศัย เก็บข้อมูลสมาชิก และทรัพย์สินของแต่ละครอบครัว
ตุลาคม-ธันวาคม 2024	เกิดกรณีปอดอักเสบ หรือ การถูกอุ้มไปเกณฑ์ทหารโดยไม่สมัครใจมากขึ้น
พฤศจิกายน 2024	นายพลมิน อ่อง ล่าย ได้พบกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร สนับสนุนการแก้ไขปัญหาโดยสันติ และขอความร่วมมือให้แรงงานเมียนมาในไทยที่ผิดกฎหมาย ให้เข้าสู่ระบบ (*แรงงานเข้าสู่ระบบไม่ครบตามกำหนด)
พฤศจิกายน 2024	อัยการ International Criminal Court (ICC) ขอหมายจับนายพลมิน อ่อง ล่าย
8 ธันวาคม 2024	Arakan Army (AA) สามารถยึดพื้นที่ชายแดนฝั่งบังกลาเทศได้ทั้งหมด
ธันวาคม 2024	ประกาศคนที่อยู่ในอายุระหว่างที่ต้องเกณฑ์ทหาร ต้องเข้ารับการเกณฑ์ทุกคนไม่มีข้อยกเว้น จ่ายเงินทดแทนไม่ได้

	ประชาชนเสียชีวิต	จับกุม	การสู้รบทางอากาศ
2021	1,503 คน	11,838 คน	131 ครั้ง
2022	2,688 คน	16,704 (เด็ก 482) คน	962 ครั้ง
2023	4,273 คน	25,656 (เด็ก 706) คน	3,102 ครั้ง
2024	28,051 คน	1,974 (เด็ก 587) คน	3,102 ครั้ง

ผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศเมียนมา

1. ด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศเมียนมา

ด้านเศรษฐกิจ

- เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ค่าเงินจ๊าตอ่อนลงหลังรัฐประหารประมาณ 3-4 เท่า
- เกิดภาวะขาดแคลนน้ำมันเครื่องยนต์ ประชาชนต้องต่อแถวซื้อ และขายแบบจำนวนจำกัด
- ราคาสินค้าทุกอย่างเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงน้ำท่วม จากตอนนั้นไม่มีการปรับราคาลง และราคาข้าวสารยังคงสูงขึ้นทุกสัปดาห์
- ราคาทองที่รัฐบาลทหารเมียนมากำหนดกับราคาตลาดโลกไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้มีการซื้อขายทองคำในตลาดมืดสูงขึ้น

ด้านสังคม^[1]

- ข้อมูลจาก United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) ระบุว่าจำนวนผู้พลัดถิ่นชาวเมียนมาปัจจุบันมีมากกว่า 3.5 ล้านคน ซึ่งเป็นสัดส่วนถึง 6% ของจำนวนประชากรรวม 57 ล้านคน
- 1 ใน 3 ของตัวเลขผู้พลัดถิ่นโดยรวม คือ เด็ก
- มีเด็กจำนวนมากเสียชีวิตจากสถานการณ์การสู้รบ
- โรงเรียนของรัฐบาลทหารเมียนมาเปิดการเรียนการสอน มีทหารเฝ้า ข้อจำกัดสูง มีทางเลือกอื่น เช่น โรงเรียนเอกชน โรงเรียนออนไลน์ของ NUG การศึกษาต่อต่างประเทศ ทั้งนี้ ยังมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากหลุดออกจากระบบ

[1] Published on 13 December 2024 Keywords Myanmar. (2024, December 13). 1.1 crisis overview. 1.1 Crisis Overview | Humanitarian Action. <https://humanitarianaction.info/plan/1275/document/myanmar-humanitarian-needs-and-response-plan-2025/article/11-crisis-overview-3>

2. การบังคับเกณฑ์ทหาร

รัฐบาลทหารเมียนมาประกาศใช้กฎหมายการเกณฑ์ทหาร หรือ Conscription Law บังคับหนุ่มสาวอายุตั้งแต่ 18 ปี (ผู้ชายอายุ 18-35 ปี และ ผู้หญิง 18-27 ปี) เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2024 โดยประกาศฉบับแรกระบุว่า จะมีการเริ่มต้นการเกณฑ์ทหารในเดือนเมษายน 2024 แต่รัฐบาลทหารเมียนมากลับเริ่มมีการเกณฑ์ทหารก่อนประกาศในหลายพื้นที่ตั้งแต่เดือนมีนาคม ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุที่ต้องเกณฑ์ทหารมีความพยายามที่จะเดินทางออกจากประเทศในรูปแบบที่ทั้งถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย และส่วนมากเลือกที่จะเดินทางมาที่ประเทศไทย

ในขณะเดียวกันมีข้อท้าทาย นโยบาย ประกาศของรัฐบาลทหารเมียนมาต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การเดินทางออกจากประเทศเมียนมายากมากขึ้น เช่น กรณีการถูกจับที่สนามบิน การไม่อนุญาตให้เดินทางด้วยวีซ่า PV เป็นต้น สำหรับคนที่ไม่ใช่ช่องทาง หรือไม่มีเงินพอที่จะสามารถเดินทางออกต่างประเทศได้ต้องใช้วิธีการหลบหนีภายในประเทศ หรือ ย้ายออกไปอยู่ที่เมืองอื่นไปเรื่อยๆ และเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ฆ่าตัวตาย ในบางพื้นที่ครอบครัวที่พ่อกำลังใช้วิธีการจ่ายเงินทดแทน หรือจ้างคนแทน ในช่วงกลางปีมีการเกณฑ์ทหารกับผู้หญิงที่อายุอยู่ในเกณฑ์ และในปลายปี 2024 เริ่มไม่สามารถปฏิเสธ หรือใช้วิธีการจ่ายเงินทดแทน หรือจ้างคนแทน การใช้วิธีการปอตาสะแวน หรือการจับกุมโดยพลการและบังคับเกณฑ์ทหาร เช่น จับไปประหารหว่างเดินอยู่บนถนน เป็นต้น ซึ่งเกิดมากขึ้นในปลายปี 2024 เริ่มมีการเข้าไปที่โรงงานเพื่อเก็บรายชื่อผู้ที่อยู่ในอายุเกณฑ์ โดยในเดือนมกราคม 2025 นี้ เป็นการเกณฑ์รอบที่ 9 จากรายงานของ NUG ตัวเลขทางที่ถูกเกณฑ์ทหารมากกว่า 22,000 คน

สถานการณ์ในไทยเริ่มตั้งแต่ก่อนรัฐประหาร 2021

วันที่	เหตุการณ์
20 กันยายน 2016	พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา อดีตนายกรัฐมนตรี กล่าวถ้อยแถลงในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก โดยประกาศเจตนารมณ์ริเริ่มกลไกคัดกรองผู้ลี้ภัยอย่างมีประสิทธิภาพ ยุติการควบคุมตัวเด็กผู้ลี้ภัย และยืนยันหลักการ Non-refoulement ที่จะไม่ส่งผู้อพยพกลับไปสู่พื้นที่อันตราย
10 มกราคม 2017	คณะรัฐมนตรีอนุมัติระบบคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยมอบหมายให้ตำรวจเป็นหน่วยงานหลัก ตามข้อเสนอของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 2) เพื่อควบคุมและจัดการปัญหาการเข้าเมืองผิดกฎหมาย
30 มกราคม 2017	สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.ตร.) ให้เป็นหน่วยงานหลักในการออกระเบียบเกี่ยวกับการตรวจคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ตามมติ ครม. เมื่อ 10 มกราคม 2020 โดยให้สำนักงานกฎหมายและคดี (กมค.) มีส่วนร่วมในการพิจารณา
18 ธันวาคม 2017	สตม. แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาระบบคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการออกระเบียบว่าด้วยการคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยมีรองผู้บัญชาการ สตม. เป็นประธาน ประกอบด้วยผู้แทน สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน, กระทรวงมหาดไทย (มท.), สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (สมช.), กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ (กต.), กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กต., สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.), สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สกก.), สำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กมค.ตร.), สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ (ยศ.ตร.), กองบัญชาการตำรวจสันติบาล ตรากองบัญชาการตำรวจสันติบาล (บช.ส.), กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.), กองการต่างประเทศ มท., กองบังคับการอำนวยการ (ผบก.อก.สตม.), กองบังคับการสืบสวนสอบสวน (บก.สส.สตม.), ที่ปรึกษา ผบช.สตม.ด้านกฎหมาย และ ผู้กำกับกลุ่มงานความมั่นคง กองแผนงานกิจการพิเศษ ยศ.ตร
31 มกราคม 2019	สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดให้กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 4 สตม. มีหน้าที่รับคำร้องคนต่างด้าวทำงานเลขานุการคณะกรรมการคัดกรอง สืบสวนสอบสวน และคุ้มครองคนต่างด้าวที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศได้ โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2019
25 ธันวาคม 2019	คณะรัฐมนตรี (ครม.) เห็นชอบร่างระเบียบ NSM โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2020 ตามระเบียบที่ ตร. จัดทำและผ่านการตรวจพิจารณาจาก สกก.
มีนาคม 2020	สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19
1 กุมภาพันธ์ 2021	มีการรัฐประหารเมียนมา และเกิดการเดินขบวนประท้วงของประชาชนทั่วประเทศ (CDM)
ธันวาคม 2021	การสู้รบที่เลวร้าย
19 มกราคม 2022	คณะกรรมการพิจารณาคัดกรองผู้ได้รับการคุ้มครองมีมติเห็นชอบร่างกำหนดหลักเกณฑ์ NSM ตามที่คณะอนุกรรมการฯ เสนอ
17 พฤษภาคม 2022	นายกรัฐมนตรีเห็นชอบนำร่างประกาศ NSM กำหนดหลักเกณฑ์ฯ เสนอ ครม.พิจารณา (ข้อ 20 วรรคหนึ่ง)
5 กรกฎาคม 2022	รัฐบาลไทยประกาศมติ ครม. วันที่ 5 กรกฎาคม 2022 ต่ออายุกลุ่มแรงงานที่ขึ้นทะเบียนในประเทศไทย 2 ปี และเปิดจดทะเบียนแรงงานกลุ่มใหม่
6 ตุลาคม 2022	ครม. มีมติเห็นชอบในหลักการร่างประกาศ NSM กำหนดหลักเกณฑ์ฯ
22 กุมภาพันธ์ 2023	พรบ. ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อับชอุหยา พ.ศ. 2565 (2022) มีผลบังคับใช้ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยมีกฎหมายให้หลักการห้ามผลักดันกลับ (Non-Refoulement) เป็นกฎหมายภายใน
14 มีนาคม 2023	ผบ.ตร. ลงนามร่างประกาศ NSM กำหนดหลักเกณฑ์ฯ
27 มีนาคม 2023	ประกาศ NSM ในราชกิจจานุเบกษา โดยให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (เริ่มคัดกรองฯ 25 กันยายน 2023)

วันที่	เหตุการณ์
31 มีนาคม 2023	สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดตาก ส่งสมาชิก PDF กลับประเทศเมียนมา
5 กรกฎาคม 2023	เปิดการขึ้นทะเบียนแรงงานรอบใหม่
1 ตุลาคม 2023	ประเทศเมียนมาบังคับใช้การเก็บเงินภาษี 2% จากแรงงานข้ามชาติ
มกราคม 2024	มีจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 380 คน
กุมภาพันธ์ 2024	มีจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 509 คน
มีนาคม 2024	มีจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 1,100 คน
เมษายน 2024 (หลังสงกรานต์)	บังคับเกณฑ์ทหาร ผู้ชายอายุ 18-35 ปี และ ผู้หญิง 18-27 ปี (คิดเป็นประชากรจำนวน 14 ล้านคนโดยประมาณ) และเริ่มหมายเรียกเกณฑ์ทหาร 5,000 คนแรก
เมษายน 2024	เหตุการณ์การสู้รบที่เมียวดี
เมษายน 2024	จับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 840 คน
11 เมษายน 2024	กระทรวงแรงงาน รัฐบาลไทย ประกาศห้ามไม่ให้มีการนำส่งแรงงาน MOU ผ่านช่องทางเมียวดี-แม่สอด
29 เมษายน 2024	แรงงาน MOU เริ่มเดินทางเข้าประเทศไทยทางเครื่องบิน
11 กรกฎาคม 2024	กระทรวงแรงงาน รัฐบาลพม่า ประกาศไม่ให้มีการส่งแรงงานก่อสร้าง
พฤษภาคม 2024	มีการออก Guidance Note โดย UNHCR ในเรื่องความจำเป็นที่ต้องได้รับความคุ้มครองผู้คนที่หลบหนีออกจากเมียนมา โดยมีสาระสำคัญเป็นการเรียกร้องให้รัฐต่างๆ ไม่ผลักดันชาวเมียนมากลับในสถานการณ์ที่ยังขาดนิติรัฐ และมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง
พฤษภาคม 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 900 คน
1 พฤษภาคม 2024	เริ่มมีการบังคับใช้กฎหมาย Smart Card หรือ UID ส่งผลให้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2021 เป็นต้นไป ประชากรเมียนมาที่ต้องการออกนอกประเทศไปยังประเทศจีน ไทย และอินเดีย จะต้องมียุทธบัตรประจำตัวประชาชน (UID) เพื่อที่จะสามารถทำบัตรผ่านแดนชั่วคราว (Border Pass) ได้ โดยกระทรวงตรวจคนเข้าเมืองและกำลังประชากรเมียนมาได้มีการประกาศกฎหมายดังกล่าวเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2024
1 พฤษภาคม 2024	มีผลบังคับใช้คำสั่งห้ามชายอายุ 18-35 ปีเดินทางออกนอกประเทศ (ข้อยกเว้น: คนที่ได้รับอนุญาตออกประเทศก่อนหน้านี้ไม่ได้รับผลกระทบ)
14 พฤษภาคม 2024	รัฐบาลทหารเมียนมาส่งหนังสือถึงเอเจนซีที่ส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ โดยระบุว่า เมื่อแรงงานจะต้องเข้ารับราชการทหารภายใต้กฎหมายทหารในช่วงขณะทำงานอยู่ในต่างประเทศ หากแรงงานถูกเรียกตัว เอเจนซีจะต้องแจ้งให้นายจ้างและลูกจ้างที่เกี่ยวข้องทราบ และให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อที่จะได้เดินทางกลับประเทศต้นทางได้ทันเวลา และเข้ารับราชการทหารเมื่อสิ้นสุดสัญญาฉบับนี้

วันที่	เหตุการณ์
มิถุนายน 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 500 คน
กรกฎาคม 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 450 คน
สิงหาคม 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 280 คน
6 สิงหาคม 2024	รัฐบาลเมียนมาเริ่มบังคับใช้กฎหมายการส่งเงินกลับประเทศต้นทาง 25% สำหรับแรงงานที่ทำงานในต่างประเทศ
กันยายน 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 310 คน
12-13 กันยายน 2024	สตม. จัดงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินและทบทวนการปฏิบัติตามระเบียบ NSM ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (2024) โดยเชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรภาคประชาสังคมที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ลี้ภัยเข้าร่วม
24 กันยายน 2024	กรม. มีมติเห็นชอบเรื่องการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2567 (2024) โดยเปิดให้มีการจัดการแรงงานต่างด้าวที่ไม่ถูกกฎหมายให้ได้รับการอนุญาตให้อยู่และทำงานในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และการบริหารจัดการการต่ออายุใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวที่ถือหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางตามมติ กรม. ที่ได้รับอนุญาตทำงานถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2025 ในลักษณะ MOU โดยมีเป้าหมายให้เป็นการกำหนดมาตรการเพื่อบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวให้เพียงพอต่อความต้องการจ้างแรงงานของภาคธุรกิจ
ตุลาคม 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 180 คน
พฤศจิกายน 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 350 คน
7 พฤศจิกายน 2024	นายกรัฐมนตรีหารือทวิภาคีกับนายพลมิน อ่อง หล่าย เป็นการส่วนตัว ยืนยันไทย-เมียนมาสนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่เคยขาดหวัง ซึ่งเมียนมาก็ได้แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับแรงงานเมียนมาที่อยู่ในไทย ซึ่งบางส่วนยังไม่ได้ลงทะเบียน โดยพบว่าเป็นตัวเลขเพียงไม่กี่ล้านคน แต่ข้อเท็จจริงมีมากกว่านั้น เมียนมาจึงอยากได้ตัวเลขว่าประชากรของเขาไปอยู่ที่ไหน เท่าไร และอย่างไร จึงขอข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งตนฝากไปกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว
28 พฤศจิกายน 2024	ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการเฉพาะ สำหรับคนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม ซึ่งได้รับการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2025 ตามมติ กรม. เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2024 ซึ่งลงนามโดยนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร กับนายอนุทิน ชาญวีรกูล เพื่อเปิดให้มีการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2024
24 ธันวาคม 2024	มติ กรม. วันที่ 24 ธันวาคม 2024 <ul style="list-style-type: none"> กลุ่มมติ 3 ตุลาคม 2024 ที่ทำบัตรชมพูไม่ทัน มติ กรม. ให้อยู่ต่อถึง 13 กุมภาพันธ์ 2568 และขอต่อตามมติ วันที่ 24 กันยายน 2024 ได้เลย (ได้ 2 ปี ต่ออีก 2 ปี) ให้กลุ่มจดทะเบียนใหม่ตามมติ 24 กันยายน 2024 เมื่อทำบัตรชมพูแล้ว จะต้องไปทำหนังสือเดินทางหรือ CI และต่อวีซ่าภายในวันที่ 31 มีนาคม 2026
ธันวาคม 2024	มีการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา 537 คน

ภาพรวมประชากรเมียนมาในประเทศไทยภายหลังรัฐประหาร

ปัจจุบันชาวเมียนมาในประเทศไทยสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก^[2] ได้แก่

1. กลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว 9 แห่ง ซึ่งเข้ามาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2527 (1984) อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย ประมาณ 7 หมื่นกว่าคน^[3]
2. กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบจากเมียนมา (ผกสม. หรือ Myanmar People Fleeing the Unrest) ซึ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทยภายหลังการรัฐประหารของประเทศเมียนมา ที่อยู่ในพื้นที่ชายแดน ซึ่งอยู่ภายใต้แนวทางที่สภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนด
3. กลุ่มที่ผู้หนีภัยความไม่สงบซึ่งเดินทางเข้ามาภายหลังรัฐประหารของประเทศเมียนมา ที่อยู่นอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ ยังไม่มีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน
4. แรงงานข้ามชาติ ประมาณ 3 ล้านกว่าคน^[4]

โดยประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองเฉพาะกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว 9 แห่ง และแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายเท่านั้น

ความท้าทายของชาวเมียนมาภายหลังการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

สภาพความเป็นอยู่และการเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม^[5]

ในปี 2023 องค์กร Rights Beyond Border (RBB) ได้ดำเนินการสำรวจครอบครัวที่ได้รับการสนับสนุนประเภทต่าง ๆ เพื่อศึกษาสถานการณ์ของผู้ที่เดินทางมาจากเมียนมากลุ่มใหม่ แผนการในอนาคต และความต้องการที่ยังคงมีอยู่ในขณะที่พักอาศัยในแม่สอด โดยมีผู้เดินทางมาถึงใหม่ทั้งหมด 200 คนที่เข้าร่วมการประเมินและหลบหนีมายังแม่สอด ประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2021

สภาพความเป็นอยู่

ในการประเมินผล พบว่า 85% ของผู้ตอบแบบสอบถามต้องเช่าที่พักด้วยตนเอง มีเพียง 7% ที่พักอยู่ในศูนย์ของ RSC และเพียง 1.5% เท่านั้นที่สามารถสมัครเข้าพักใน Safehouse ได้ ในขณะเดียวกัน ตามสถานะผู้ไม่มีเอกสาร 77% ของผู้เดินทางมาถึงใหม่ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสในการทำงานได้ ซึ่งทำให้ผู้เดินทางมาถึงใหม่ตกงาน และมีเพียง 10% ที่ทำงานในตำแหน่งงานพาร์ทไทม์ ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในไซต์ก่อสร้างและเกษตรกรรม

การประเมินยังได้เปิดเผยปัญหาหลักในการพักอาศัยในแม่สอด คือ 68.5% ระบุว่า ปัญหาค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตสูง และ 31.5% ระบุถึงประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ การดูแลสุขภาพ การศึกษา การขอบัตรตำรวจ และค่าเช่าบ้าน

[2] กลุ่มงานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (n.d.). (rep.). รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบ จากเมียนมาและผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา ของคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบ ตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา ในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ สภาผู้แทนราษฎร.

[3] สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทย. (n.d.). การบริหารจัดการและการดำเนินการต่อ “ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา.”

[4] สถิติแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย. กรมประชาสัมพันธ์. (n.d.). <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/356144>.

[5] Rights Beyond Border (RBB). (n.d.). ผลสำรวจด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พฤษภาคม-มิถุนายน 2023.

ข้อกังวล

เนื่องจากไม่มีอะไรรับประกันว่าจะไม่ถูกส่งกลับประเทศในขณะที่พักอยู่ที่แม่สอด ทำให้เกิดความกลัวการถูกข่มเหง ผู้ลี้ภัยเมียนมากลุ่มใหม่จึงต้องหาทางในการใช้ชีวิตในแม่สอด เช่น 62.5% ต้องจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อแลกกับการได้อยู่ชั่วคราวและไม่ถูกจับ 17% พยายามยื่นขอเอกสารอื่น ๆ และ 19.5% อยู่อาศัยไม่มีเอกสารใด ๆ

การประเมินผู้เดินทางมาใหม่พบว่า 40% มีสภาพความเป็นอยู่ไม่ดี และ 11.2% ประสบปัญหาความมั่นคงในชีวิต สำหรับการเข้าถึงบริการสุขภาพ พบว่า 28% สามารถใช้บริการจากแม่ตาวคลินิก โรงพยาบาลแม่สอด และ M Fund ขณะที่ 54% ไม่สามารถเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพได้

เป้าหมายในอนาคต

จากการสำรวจ พบว่า 53% ของผู้ลี้ภัยวางแผนพักที่แม่สอดจนกว่าจะกลับเมียนมาหรือย้ายถิ่น 37% ยังไม่มีความคิดเห็น และ 2% ขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง สำหรับแผนอนาคต 41% รอขอลี้ภัย 27.5% ไม่มีแผน 14.5% มองหางาน และ 9% จะพักรอสถานการณคลี่คลาย ในส่วนของแผนการในอนาคต 41% ระบุว่ากำลังรอการขอลี้ภัย 27.5% ระบุว่ายังไม่มีแผนใด ๆ 14.5% ระบุว่ากำลังมองหาโอกาสในการทำงาน และ 9% ระบุว่าจะพักอยู่จนกว่าสถานการณ์ทุกอย่างจะคลี่คลาย

ความท้าทายของผู้ลี้ภัยในเขตเมือง

ความต้องการเร่งด่วนสำหรับผู้ลี้ภัยในเขตเมือง^[6] ได้แก่:

- การคุ้มครองทางกฎหมาย:** การไม่มีสถานะทางกฎหมายทำให้ผู้ลี้ภัยเสี่ยงต่อการถูกเอาเปรียบ รวมถึงการถูกปฏิเสธการเข้าถึงบริการที่จำเป็น เช่น การรักษาพยาบาล และการศึกษา เป็นต้น
- ที่อยู่อาศัย:** ค่าที่พักอาศัยที่เพิ่มสูงขึ้นในเขตเมือง ทำให้ผู้ลี้ภัยต้องอาศัยในสภาพที่แออัดและไม่ปลอดภัย
- โอกาสการจ้างงาน:** การขาดใบอนุญาตทำงานทำให้ผู้ลี้ภัยต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานนอกระบบ
- การเข้าถึงบริการสุขภาพ:** ผู้ลี้ภัยต้องเผชิญกับอุปสรรคด้านภาษาและข้อกำหนดด้านเอกสาร
- การศึกษา:** เด็กผู้ลี้ภัยจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่เป็นทางการได้ และต้องพึ่งพาโรงเรียนในชุมชน

[6] IOM DTM Thailand: Multi-sectoral assessment of needs - rayong province, August - October 2022 - thailand. ReliefWeb. (2022, December 29).

<https://reliefweb.int/report/thailand/iom-dtm-thailand-multi-sectoral-assessment-needs-rayong-province-august-october-2022>; UNHCR submission for the Universal Periodic Review - thailand - UPR 39th session (2021). Refworld. (1970, January 1). <https://www.refworld.org/policy/upr/unhcr/2021/en/123963>

กรณีตัวอย่างสะท้อนความท้าทายของผู้อพยพจากเมียนมาที่อาศัยในประเทศไทย

วันที่ 12 เมษายน 2024 เวลา 11.00 น. ดอ มิมิทูน ผู้ลี้ภัยหญิงชาวเมียนมาวัย 65 ปี ที่ผ่านกระบวนการคัดกรองและการเตรียมความพร้อมไปประเทศที่สามเรียบร้อยแล้ว^[7] ได้กระโดดลงมาจากระเบียงตึกชั้นสามที่เธอพักอยู่และเสียชีวิต สถานที่พักที่ว่านั้นเป็นห้องที่ทางองค์กรระหว่างประเทศจัดให้ผู้ลี้ภัยที่รอไปประเทศที่สามอาศัยอยู่โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และมีอาหารปรุงสุกส่งให้ทุกมื้อ ซึ่งฟังดูเหมือนจะสบาย แต่หากใครต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถออกไปไหนได้โดยไม่ต้องกลัวถูกรีดไถหรือเสี่ยงกับการจับกุมส่งกลับ ไม่สามารถใช้ชีวิตปกติ เช่น ทำงานหาเลี้ยงชีพ ทำกับข้าวที่ตัวเองอยากกิน และได้แต่รอคอยอย่างไม่รู้อนาคตเป็นเวลาหลายเดือน ในกรณีของเธอคือ 2 ปี 9 เดือน

ทั้งนี้ ดอ มิมิทูน เป็นเพียงหนึ่งในผู้ลี้ภัย และครอบครัวรวมกว่า 700 คนที่ผ่านกระบวนการคัดกรอง ตรวจสอบสุขภาพ วัคซีนขึ้นอบรมวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะเดินทางไปประเทศที่สาม ขณะที่ประเทศที่สามก็พร้อมที่จะรับ แต่กลับต้องติดอยู่ในอำเภอมแม่สอดจังหวัดตาก อย่างยาวนานโดยไม่มีคำอธิบายที่ชอบธรรมใด ๆ จากรัฐไทย ดอ มิมิทูน หลบหนีการไล่ล่าอย่างโหดเหี้ยมจากรัฐบาลของตัวเองมาหาความปลอดภัยในไทยกับสามีและลูกอีก 2 คน เธอเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งและมีปัญหาสุขภาพจิต ความหวังของเธอคือการได้ไปประเทศที่สาม ที่ซึ่งเธอจะเข้าถึงการรักษาพยาบาล ขณะที่ลูก ๆ ของเธอก็จะสามารถทำงานเลี้ยงครอบครัวได้ แต่การต้องอยู่อย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ จากเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการรีดไถเก็บส่วยค่าคุ้มครอง และการรอคอยอย่างยาวนาน ไร้ความชัดเจน หตู่ และตั้งเครียดจนเกินจะรับไหว

การอนุญาตให้เดินทางไปประเทศที่สามของผู้ลี้ภัยการเมืองเมียนมา (Exit Permit) ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2024

ผู้ลี้ภัยการเมืองเมียนมาและมีความเสี่ยงจากภัยประหัตประหารจากประเทศเมียนมา ที่ขอลี้ภัยไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามยังคงตกค้างอยู่ในพื้นที่อำเภอมแม่สอดโดยอยู่อาศัยในพื้นที่พักพิงชั่วคราวภายใต้การประสานงานของ Refugee Support Center (RSC) มาเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี ในปัจจุบัน ยังคงมีผู้หนีภัยการสู้รบชาวเมียนมาที่ได้รับผลกระทบทางจากการสู้รบ หลบหนีโดยกระบวนการนำพาเข้าพื้นที่ขึ้นในอยู่จำนวนมาก เช่น คืนวันที่ 15 กรกฎาคม 2024 พบว่ามีผู้หนีภัยการสู้รบเดินทางจากพื้นที่แม่สอดไปตามกระบวนการของรัฐบาลไทย คือ กลุ่มวันที่ 6 มิถุนายน 2024 และ วันที่ 10 กรกฎาคม 2024 มีการเรียกผู้ขอลี้ภัยทางการเมืองเมียนมาจำนวนประมาณ 10 คน เพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบสุขภาพ โดยคาดการณ์ว่าจะเดินทางออกจากแม่สอดประมาณวันที่ 23 กรกฎาคม 2024

ปัจจุบันยังมีผู้ขอลี้ภัยการเมืองเมียนมาพักอาศัยอยู่ที่ 9 โรงแรมหรือพื้นที่พักพิงชั่วคราวภายใต้การประสานงานของ Refugee Support Center (RSC) ในพื้นที่อำเภอมแม่สอด และรอกระบวนการการเดินทางเพื่อไปตั้งรกรากใหม่ที่ประเทศที่ 3 อยู่จำนวนหลายร้อยคน อย่างไรก็ตาม กระบวนการขอลี้ภัยทางการเมืองค่อนข้างมีความซับซ้อน และใช้ระยะเวลานาน ส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยบางส่วนหลบหนีเข้ากรุงเทพฯ ผ่านกระบวนการนำพาอย่างไม่ถูกกฎหมาย เนื่องจากมองว่า ถ้าอยู่ที่พื้นที่แม่สอดต่อไปโอกาสในการเดินทางไปประเทศที่สาม น่าจะน้อยกว่า ผู้คนที่หลบหนีเข้าไปในพื้นที่ขึ้นในเอง และมองว่าการที่จะได้รับใบอนุญาตให้ออกจากประเทศ (Exit Permit) จากพื้นที่แม่สอดมีความยากกว่าพื้นที่กรุงเทพฯ

[7] Lookkate Chonthicha - ลุกเกต ชลธิชา แจ้งเร็ว. (n.d.). ต้องมีผู้ลี้ภัยการเมืองอีกกี่ศพ รัฐไทยถึงจะยอมรับความจริงว่า พวกเขาที่มีตัวตน. [https://ayartimes.com/?p=43484](https://www.facebook.com/photo/?fbid=447794754421208&set=a.142526431614710 ;Aeyarwaddy Times. (2024, September 27). ၀၆ကောင်စီက နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းဖြင့်ပြေငြိမ်းရန် ပြောဆိုပြီး နာရီပိုင်းအတွင်းပင် ဝေးရှုံးမြို့ကို ထပ်မံခိုးကြို၍ ဒေသခံ ဂျပီး ဝေဆုံး. <a href=)

ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2024 เป็นต้นมา ผู้ลี้ภัยการเมืองเมียนมาที่หลบหนีเข้ามาในพื้นที่กรุงเทพฯ จะต้องจัดการเรื่องที่พักอาศัย และค่าใช้จ่ายเองในระหว่างรอการดำเนินการตามขั้นตอนของการตั้งรกรากในประเทศที่สาม โดยองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือจะทำหน้าที่เฉพาะการประสานงานเรื่องการตรวจสอบสุขภาพและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตั้งรกรากใหม่เท่านั้น ซึ่งก่อนหน้านี้ในเดือนกุมภาพันธ์ 2024 องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือยังได้จัดหาที่พักชั่วคราวให้กับผู้ลี้ภัยการเมืองเมียนมาที่เดินทางจากพื้นที่อำเภอแม่สอดมายังกรุงเทพมหานคร แต่การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นเพื่อลดภาระด้านทรัพยากรและปรับเปลี่ยนการให้ความช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสถานการณ์และศักยภาพในการรองรับขององค์กร

ปัญหาการค้ำมนุษย์

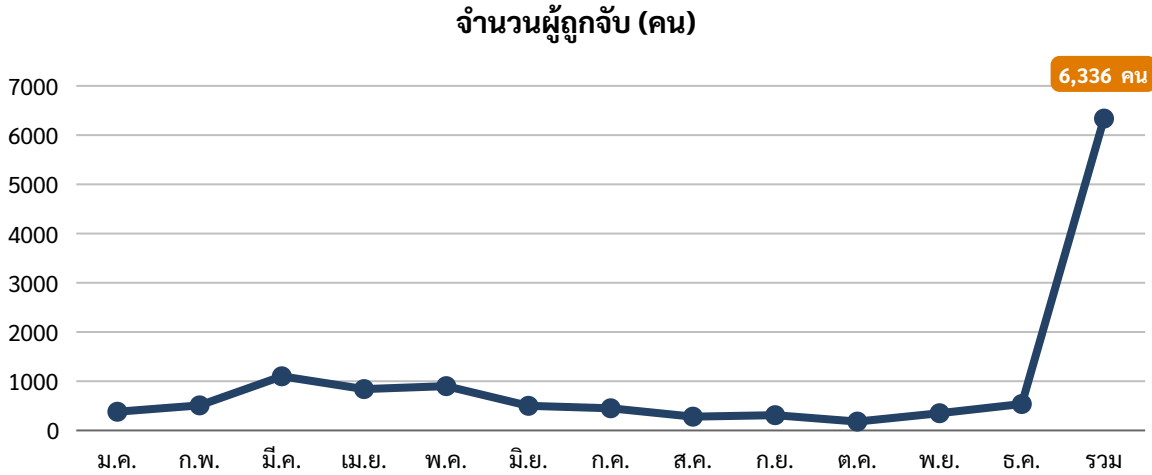
ข้อมูลจากเครือข่ายประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ระบุว่า มีการลอบผ่านสายโทรศัพท์ในประเทศไทยเกือบ 100 ล้านครั้ง ความเสียหายในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา รวมแล้ว 77,000 ล้านบาท รวมถึงมีคนจีน คนอเมริกา และประเทศในยุโรปที่ถูกลอบ อีกทั้งมีกรณีตัวอย่างการจับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในพื้นที่เล่าก่กาย รัฐฉาน ประเทศเมียนมา มีการลอบทั้งคริปโต แก๊งคอลเซ็นเตอร์ ทุนเว็บพนัน ซึ่งมีรายงานว่า กองทัพเมียนมา จับคนไทย 162 คน และต่างชาติรวม 500 คน เป็นตัวประกัน ซึ่งนิยามว่าเป็นการจับตัวเพื่อเป็นโล่มนุษย์ ข้อมูลจากสถิติการรับแจ้งเด็กหายจากมูลนิธิกระจกเงา จากปี 2024 รวมทั้งสิ้น 314 ราย เพิ่มสูงขึ้นในรอบ 6 ปี โดยร้อยละ 72 หรือ 227 คนคือเด็กที่สมัครใจหนีออกจากบ้าน โดยอายุน้อยที่สุดคือ 7 ขวบ ซึ่งมีคนที่ถูกลอบไปทำงานในชายแดนประเทศเพื่อนบ้านทั้งสิ้น 11 คน ส่วนใหญ่จะมาจากคำเชิญชวนในโลกออนไลน์ และบางรายมีการส่งข้อความมายังครอบครัว เพื่อเรียกค่าไถ่ให้ปล่อยตัว^[8]

เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2024 แหล่งข่าวเปิดเผยว่า ได้รับการร้องเรียนขอความช่วยเหลือจากผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างชาติกว่า 12 ประเทศ มากกว่า 300 คน ว่าถูกลอบลวงไปทำงานสแกมเมอร์และคอลเซ็นเตอร์ในฝั่งเมียนมาและชายแดนไทย โดยเฉพาะในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา มีจำนวนมากขึ้น ซึ่งตนเองทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคม ประสานงานกับหน่วยงานความมั่นคงของไทย และกองกำลังชาติพันธุ์ เพื่อขอความช่วยเหลือชาวต่างชาติเหล่านี้ สส.พรรคเป็นธรรมกล่าวว่า ล่าสุดได้รวบรวมกลุ่มที่ขอความช่วยเหลือเร่งด่วนไปทางกองกำลัง DKBA และ BGF ซึ่งมีชาวลาว 19 คน อุซเบกิสถาน 1 คน คาซัคสถาน 1 คน เอรีโอเปีย 10 คน บังกลาเทศ 13 คน โมร็อกโก 1 คน เคนยา 23 คน ฟิลิปปินส์ 65 คน ใต้หวัน 73 คน อินโดนีเซีย 73 คน และญี่ปุ่น 6 คน

[8] Admin. (2024, December 13). “กัณวีร์” ประสาน DKBA-BGF ช่วยเหยื่อค้ำมนุษย์ต่างชาติกว่า 300 คนออกจากแหล่งอาชญากรรมริมน้ำเมย ชี้หากต้องการหลุดจากเที่ยว 2 ต้องปราบปรามจริงจัง ขณะที่ผู้เสียหายชาวเคนยาอ่อนแรงกระบวนการ NRM กลับไปดูแลผู้ป่วยหนัก. Transborder News. https://transbordernews.in.th/home/?p=40826&fbclid=IwY2xjawH3AbleHRuA2FlbQlxMAABHYUa0qZXFjCWDYGHChDXaAAE9OukiBkPB8hxLHvreJU_NiORX-O-pwa8fQ_aem_4kCb-sAULqHTVWt1hJWS4g;_ชุดิพงศ์ เสนอตั้ง กมธ. แก้ปัญหาค้ำมนุษย์ แก๊งคอล

จำนวนการจับกุมที่ชายแดนไทย-เมียนมา ปี 2024^[9]

จำนวนคนเมียนมาที่ถูกจับ จากการเดินทางมายังประเทศไทยโดยช่องทางธรรมชาติ หรือผิดกฎหมาย ในปี 2024 (บันทึกรายเดือน)

รวมทั้งหมด 6,336 คน

ตัวเลขที่บันทึกไว้ มาจากสื่อสาธารณะและจำนวนทางการ ซึ่งแน่นอนว่า ในความเป็นจริงอาจจะมีมากกว่านี้ โดยหลังประกาศเกณฑ์ทหารในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2024 เยาวชน ผู้คนที่อยู่ในเงื่อนไขเกณฑ์ออกมามากขึ้น โดยเฉพาะที่ประเทศไทย จากการสำรวจพบว่าผู้คนที่มาเส้นทางธรรมชาติโดยมีคนพามาต้องเสียค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 27-70 แลค คิดเป็นเงินไทยประมาณ 20,000-50,000 บาท

โดยส่วนมากจะถูกจับที่ด่าน จังหวัดกาญจนบุรี สังขละบุรี จังหวัดตาก แม่สอด จังหวัดระนอง แนวชายแดนตอนใต้ แนวชายแดนไทย-มาเลเซีย และภาคกลาง บนถนนไฮเวย์ ผู้ที่ถูกจับดังกล่าวจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วส่งกลับเมียนมา ซึ่งมีกรณีเมื่อถูกส่งกลับเมียนมาแล้วโดนบังคับให้เกณฑ์ทหาร เช่น กรณีที่เกาะสอง เป็นต้น

โดยข้อมูลดังกล่าวได้รวบรวมมาจาก สื่อ ข่าวการจับกุม ทั้งไทยและเมียนมา ข้อมูลจากสื่อกองทัพไทย และข้อมูลจาก ตม. จังหวัดตาก เป็นต้น

[9] เซ็นเตอร์ ภัยข้ามชาติ แม้รู้ว่าตั้งอยู่ติดชายแดนไทย แต่แก้ไขไม่ได้ แน่แนวทาง ตั้งศูนย์บัญชาการทำงานร่วมกัน - ตัดไฟ - ตัดเน็ต - สอบ จนท. รัฐที่เกี่ยวข้อง - ธนาคารร่วมรับผิดชอบ ด้วย. The Reporters. (n.d.). <https://www.facebook.com/TheReportersTH/posts/pfbid0FWCJYf3m9BVfp9CtKAQtZW8uicBjA95S5b3FZYFVwtVrzNd1jpG23QuFeb7hKxchl?rid=1k15Xg40gXQRvT3b#>

นโยบายและกฎหมายของประเทศไทย

ต่อผลกระทบของความขัดแย้งในประเทศเมียนมา

นโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติในปัจจุบัน

4 กลุ่มแรงงานข้ามชาติที่รัฐไทยบริหารจัดการหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19

1. กลุ่มมติกรม. ใบอนุญาตทำงานจะหมด วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2023 รัฐบาลไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2567 ให้มีการต่ออายุในแนวทาง Pre MOU จำนวนกลุ่มแรงงาน 4 สัญชาติ 3,019,250 คน^[10] [กัมพูชา= 460,491 เมียนมา= 2,263,780 ลาว= 291,315 เวียดนาม= 3,664] โดยกรณีเมียนมากำหนดให้นายจ้างหรือบริษัทนำเข้าคนต่างด้าวมาทำงาน ต้องเดินทางไปทำสัญญา และได้รับอนุมัติบัญชีรายชื่อจากประเทศต้นทางในศูนย์ที่จัดให้ (กรุงเทพฯ/เชียงใหม่/ระนอง) อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถดำเนินการขั้นตอนนี้ได้จนปัจจุบัน กัมพูชาให้มีการอนุมัติบัญชีรายชื่อจากประเทศต้นทางผ่านระบบออนไลน์ ลาวและเวียดนามให้เดินทางกลับไปทำ MOU เข้าใหม่
2. กลุ่มมติกรม. เปิดขึ้นทะเบียนใหม่ ตามมติกรม. เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2567
3. การจ้างงานชายแดน หรือแรงงานที่ได้รับอนุญาตทำงานแบบไป-กลับ หรือตามฤดูกาล จำนวน 44,771 คน (กัมพูชา= 38,169 เมียนมา= 6,602 คน) ทำงานได้ครั้งละ 3 เดือน ต้องใช้ Border Pass รายปี กรณีเมียนมายังทำไม่ได้ยากเนื่องจากปัญหาเรื่องการสู้รบ และต้องทำบัตรประชาชนใหม่
4. นำเข้าแรงงาน MOU เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามปกติ ทำงานได้ครั้งละ 2 ปี ต่ออีก 2 ปี เมื่อครบ 4 ปี กลับไปทำ MOU เข้ามาใหม่ โดยต้องมีระยะพัก 30 วัน จากสถานการณ์การสู้รบในพื้นที่ชายแดนทำให้ไม่สามารถนำเข้าแรงงานมาทางชายแดน และให้เดินทางมาจากเครื่องบินแทน เมื่อ 1 พฤษภาคม 67 มีข้อมูลว่าทางการพม่ามีแนวปฏิบัติไม่ส่งแรงงานชายไปทำงานต่างประเทศ หลัง 7 พฤษภาคม มีรายงานแจ้งว่าเฉพาะชายอายุ 23-31 ปี ไม่อนุมัติการเดินทาง

ปัญหาการจดทะเบียนตามมติกรม.

- นโยบายที่ไม่ชัดเจนและกระบวนการที่ซับซ้อน ทั้งยังต้องดำเนินการให้เสร็จในระยะเวลาอันสั้น ส่งผลให้ตลอดการดำเนินการเอื้อให้นายหน้าเข้ามาแทรกแซง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม
- นโยบายแก้ปัญหาระยะสั้น นโยบายไม่ได้มองเห็นการแก้ไขปัญหาภาพรวม และคำนึงถึงสถานการณ์การอพยพโยกย้ายจากประเทศต้นทาง ทำให้การออกแบบการดำเนินการมีข้อจำกัด กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่สั้น เอื้อให้นายหน้าสามารถเข้ามามีส่วนในการขึ้นทะเบียน แต่กลับขาดมาตรการตรวจสอบที่ครอบคลุม เช่น ช่วงยื่นบัญชีรายชื่อ ที่มีเวลาดำเนินการเพียง 15 วัน
- ขั้นตอนการอนุมัติล่าช้า มีการรวมศูนย์การอนุมัติการจดทะเบียนจากกรมการจัดหางานเท่านั้นทำให้มีการอนุมัติได้ล่าช้าขาดมาตรการควบคุมการขึ้นทะเบียน ทำให้การดำเนินการของพื้นที่เอื้อให้มีการแสวงหาประโยชน์เกิดขึ้น

[10] เซ็นเตอร์ ภัยข้ามชาติ แม้รัฐที่ตั้งอยู่ติดชายแดนไทย แต่แก้ไขไม่ได้ และแนวทาง ตั้งศูนย์บัญชาการทำงานร่วมกัน - ตัดไฟ - ตัดเน็ต - สบง จนท. รัฐที่เกี่ยวข้อง - ธนาคารร่วมรับผิดชอบ ด้วย. The Reporters. (n.d.). <https://www.facebook.com/TheReportersTH/posts/pfbid0FWCJYf3m9BVfjp9CtKAQtZW8uicBjA95S5b3FZYFVwVrZNd1jG23QuFeb7hKxchl?rdid=1k15Xg40gXQRvT3b#>

- **ด้านปัญหาหนังสือเดินทาง** นอกจากจะสร้างภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมแล้ว ในกรณีของชาวเมียนมายังมีปัญหาเรื่องการจ้องคิวและการละเลยการดูแลควบคุมการดำเนินการของศูนย์ CI ทำให้นายหน้าสามารถเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในการจัดคิวในศูนย์ ซึ่งมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม แม้นงานจะได้ดำเนินการจ้องคิวดำเนินการตั้งเคาน์เตอร์เซอร์วิสแล้ว แต่เมื่อถึงศูนย์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายจ้องคิวหน้าศูนย์อีกครั้ง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่ไม่ทราบสาเหตุในศูนย์ให้แก่เจ้าหน้าที่ด้วย
- **ระบบในการขึ้นทะเบียนที่ซับซ้อนและยุ่งยาก** การอนุมัติจากเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้นายจ้างไม่ยอมดำเนินการเอง ยอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว โดยเฉลี่ยตกคนละ 25,000 - 30,000 บาท จากค่าใช้จ่ายที่ควรจะเป็น 8,000 -12,000 บาท ซึ่งส่วนต่างเป็นค่านายหน้า ค่าปรับ และติดสินบน
- **เปิดช่องให้มีการแสวงหาประโยชน์** หลังจากมีมติ ครม. เนื่องจากยังไม่มีการออกประกาศที่เกี่ยวข้อง (แนวปฏิบัติการขึ้นทะเบียนแรงงาน) บวกกับระยะเวลาดำเนินการขึ้นทะเบียนที่สั้น ส่งผลให้มีกลุ่มที่ไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จได้ทันในระยะเวลาที่กำหนด ไม่มีความสมเหตุสมผลกับจำนวนคนที่มีอยู่จริง กลุ่มนี้จึงกลายเป็นคนผิดกฎหมาย และมีความเสี่ยงที่จะถูกจับกุม เนื่องจากไม่มีสถานะทางกฎหมาย
- **ความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย** ทำให้ขาดมาตรการตรวจสอบนายหน้า โดยกระบวนการการขึ้นทะเบียนและจัดหางานในประเทศของแรงงานข้ามชาติ ยังไม่มีกฎหมายกำหนดแนวทางและควบคุมถึงการรับทำเอกสาร การดำเนินการจดทะเบียน อีกทั้งยังไม่มีกลไกการตรวจสอบร้องเรียน

ปัญหาที่ผ่านมาหลังสถานการณ์โควิดและหลังรัฐประหารเมียนมา กรณีการนำเข้าแรงงานตามช่องทาง MOU

1. ขั้นตอนล่าช้ายุ่งยาก มีเงื่อนไขกีดกันการส่งแรงงานเข้ามาทำงานอย่างถูกต้อง สถานการณ์ความรุนแรงในประเทศต้นทาง ส่งผลให้ขั้นตอนมีการเปลี่ยนแปลงในการนำเข้าแรงงาน
2. ปัญหาเรื่องหนังสือเดินทาง การจัดทำมีความล่าช้า ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงต้องพึ่งพานายหน้า/บริษัทจัดหางานทำ
3. สถานการณ์ประเทศต้นทาง ความรุนแรงทางปัญหาทางการเมือง/มีความเสี่ยงสูง นโยบายที่ไม่ชัดเจนของประเทศต้นทาง
4. เงื่อนไขประเทศต้นทาง เงื่อนไขประเทศต้นทางทำให้นำเข้าอย่างถูกต้องไม่ได้ เช่น พม่าไม่ให้ส่งแรงงานมาทำงานแม่บ้านไม่ให้ทำงานกับนายจ้างบุคคลธรรมดา
5. ความล่าช้าทำให้ค่าใช้จ่ายสูง ความล่าช้าทั้งระบบการนำเข้า ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงขึ้น
6. ขาดระบบคุ้มครองคนหางาน ไม่มีกลไกการร้องเรียนหากถูกเรียกเก็บเงิน/ถูกเอาเปรียบจากนายหน้า/ผู้จัดหางาน รวมทั้งกรณีถูกหักเงินเกินกว่าที่กำหนด
7. มีมาตรการเรียกเก็บภาษีจากแรงงานข้ามชาติในอัตรา 2% และบังคับส่งเงินกลับบ้าน 25% ผ่านช่องทางที่รัฐบาลทหารพม่ากำหนด โดยใช้เงื่อนไขการห้ามออกนอกประเทศ และการไม่ออกหนังสือเดินทางให้ ทำให้เกิดภาระแก่แรงงาน

ผลกระทบแรงงานข้ามชาติจากการสถานการณ์การสู้รบและควมไม่มีเสถียรภาพในการบริหารจัดการของประเทศต้นทาง

1. MOU ครบ 4 ปี ตามมติ 3 ตุลาคม 2023 กลุ่มแรงงาน MOU ที่ครบ 4 ปี และอยู่ระหว่างการดำเนินการกลับเข้ามาทำงานใหม่ตามมติ ครม. 3 ตุลาคม 2023 ซึ่งต้องเดินทางไปยังพื้นที่ชายแดนแม่สอด-เมียวดี เพื่อจะดำเนินการตามเงื่อนไขของมติครม. ข้างต้น โดยจะมีระยะเวลาผ่อนผันให้อยู่ในประเทศไทยเพื่อรอการดำเนินการชั่วคราวได้ถึง 30 เมษายน 2024 เท่านั้น ซึ่งประเมินว่ามีประมาณเกือบ 1 แสนคน
2. กลุ่มจ้างงานชายแดน (ม.64) กลุ่มจ้างงานตามฤดูกาลหรือไปกลับตามมาตรา 64 ของพรก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 (2017) ซึ่งจะใช้บัตรผ่านแดนเดินทางเข้ามาทำงานในพื้นที่ชายแดนประมาณ 20,000 คน กลุ่มนี้เป็นกำลังแรงงานสำคัญของเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สอด
3. MOU ที่ครบ 4 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2024 กลุ่มแรงงาน MOU ที่ครบ 4 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2024 เป็นต้นไป ซึ่งตามเงื่อนไขจะต้องเดินทางกลับประเทศต้นทางและมีระยะเวลาพัก 30 วัน ก่อนนำเข้ามาทำงานในประเทศไทยอีกครั้ง ซึ่งจะมีจำนวนประมาณ 100,000 คน
4. แรงงาน MOU ที่รอนำเข้ามาใหม่ ผลกระทบจากการสู้รบในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ส่งผลให้การดำเนินขออนำเข้าแรงงานจากพม่า มีปัญหาในเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางเข้ามาทำงานเนื่องจากพื้นที่แม่สอดเป็นจุดรับแรงงานนำเข้าจากพม่า หากมีการสู้รบไปเรื่อย ๆ จะทำให้กระบวนการนำเข้าปรกติเกิดขึ้นได้ยาก ปัจจุบันแก้ไขโดยการนำเข้าผ่านทางเครื่องบิน ทำให้ค่าใช้จ่ายสูง และนำเข้าได้จำกัด^[11]
5. กลุ่มแรงงานข้ามชาติที่ต้องต่ออายุใบอนุญาตทำงานหลัง 13 กุมภาพันธ์ 2568 หากจะต้องดำเนินการในรูปแบบ MOU แรงงานจะต้องเดินทางในสถานการณ์ที่ประเทศต้นทางยังมีการสู้รบ หรือการให้ประเทศต้นทางเข้ามาดำเนินการในขั้นตอนการอนุมัติเนมลิสต์ การเรียกเก็บภาษี การบังคับส่งเงินกลับบ้าน การจัดเก็บข้อมูลของแรงงานข้ามชาติยังสร้างความหวั่นกลัวให้แก่แรงงานข้ามชาติ ทั้งในเรื่องการบังคับเกณฑ์ทหาร ความปลอดภัยในชีวิต ความเสี่ยงหากประเทศเมียนมาไม่อนุมัติเอกสาร และการดำเนินการของประเทศต้นทางยังไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการที่มีเสถียรภาพและโปร่งใส ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการหลุดระบบและการกลายเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมายของแรงงานข้ามชาติ
6. ผลกระทบถ้าไม่มีการจัดการ หากไม่มีมาตรการแก้ไขอย่างเป็นระบบ จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจจากการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการส่งออกสินค้า ซึ่งหากไม่แก้ไขจะมีผลกระทบต่อแรงงานมากกว่า 2 ล้านคนที่เสี่ยงจะกลายเป็นคนผิดกฎหมาย

ข้อเสนอเบื้องต้น ควรเปิดให้มีการขอต่ออายุใบอนุญาตทำงานในประเทศไทย รวมถึงพิจารณาการนำแรงงานข้ามชาติที่ยังอยู่นอกระบบให้กลับเข้าสู่การจดทะเบียนผ่อนผัน

[11] sawetsenee, K. (2024, December 16). ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว 2567 หมวดเขต 30 ธันวาคม 2567 นี้. Passport VISA WorkPermit MOU แรงงานต่างด้าว. <https://www.passport.co.th/mustknow/labor-registration2024/sawetsenee>, K. (2024a, September 28). มติ ครม. ลงทะเบียนคนต่างด้าว 2567 ต่ออายุกลุ่ม13ก.พ.2568. Passport VISA WorkPermit MOU แรงงานต่างด้าว. <https://www.passport.co.th/cabinet-resolution/2024-09-24/>

ข้อท้าทายของกระบวนการ

ความท้าทายด้านภาษา

ผู้สมัครในกระบวนการ NSM มักเผชิญกับอุปสรรคด้านการสื่อสารทั้งในขั้นตอนการกรอกเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยพบปัญหาที่พบเกิดจากความแตกต่างทางภาษาระหว่างผู้สมัครและล่าม เช่น ล่ามอาจใช้ภาษาเวียดนามกลาง แต่ผู้สมัครบางคนอาจเข้าใจภาษาจาวราย ซึ่งเป็นภาษาพื้นเมืองได้ดีกว่า ทำให้เกิดช่องว่างในการสื่อสาร

ความท้าทายในการทำงานของล่าม

- การขาดผู้เชี่ยวชาญในการแปลศัพท์กฎหมายเฉพาะทาง ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการตีความและไม่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยรวม
- มีการสังเกตพบว่าเจ้าหน้าที่ NSM บางรายดำเนินการสัมภาษณ์ผู้สมัครโดยตรง และอนุญาตให้ล่ามที่เคยเป็นผู้สมัครสื่อสารกับผู้สมัครโดยตรง โดยอ้างเหตุผลด้านความรวดเร็วของกระบวนการ ทั้งที่ล่ามควรมีบทบาทเพียงการแปลภาษาเท่านั้น แนวปฏิบัตินี้ก่อให้เกิดความกังวลหลายประการ ได้แก่ ความเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อนและความเป็นกลางของข้อมูล ตลอดจน การขัดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพล่าม

ช่องว่างในการดำเนินงาน

- การดำเนินงานของคณะกรรมการระเบียบ NSM ยังขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้เกิดความแตกต่างในการคัดกรองและประเมินแต่ละกรณี ส่งผลให้เกิดข้อท้าทายแก่ทั้งผู้ยื่นคำร้องและล่ามในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ
- พบปัญหาในการสื่อสารและประสานงานระหว่างล่าม ผู้ยื่นคำร้อง และเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดและการนำเสนอข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องในระหว่างกระบวนการคัดกรอง
- การสมัครเข้ากระบวนการตามระเบียบ NSM สำหรับผู้ต้องกักที่สถานกักตัวคนต่างด้าว สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ฮอยสวนพลู ยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ เนื่องจากข้อกำหนดให้ผู้ที่ต้องการสมัครต้องยื่นคำร้องด้วยตนเองที่กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 4 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง บางชน ทำให้เกิดข้อท้าทายในการประสานงานการเคลื่อนย้ายผู้ต้องกักจากห้องกักสวนพลูเพื่อยื่นคำร้องที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองบางชน ทั้งนี้ ยังขาดแนวทางที่ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานกักตัวคนต่างด้าว ฮอยสวนพลู และบางชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเคลื่อนย้ายและการลงทะเบียนสำหรับผู้ต้องการยื่นคำร้อง
- ระเบียบ NSM ข้อ 16 ให้สิทธิคนต่างด้าวที่อ้างตนว่ามีเหตุสมควรจะเป็นผู้ได้รับการคุ้มครองสามารถยื่นคำร้องขอรับสิทธิดังกล่าวได้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า มีการยื่นคำร้องดังกล่าวโดยบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม ซึ่งเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้มีการดำเนินการตามคำร้องนั้น

สภาพจิตใจของผู้สมัคร

- ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ผู้สมัครกระบวนการตามระเบียบ NSM ที่ยืดเยื้อเกินควร ซึ่งในบางกรณีอาจยาวนานถึงหลายชั่วโมง ส่งผลให้เกิดความกดดันอย่างมีนัยสำคัญต่อทั้งผู้สมัครและล่าม จากการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ผ่านมาพบว่าสถานการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่ความคลาดเคลื่อนในการแปลและส่งผลกระทบต่อคุณภาพโดยรวมของกระบวนการสัมภาษณ์

ปัญหาด้านการประกันและเงินประกัน

- ผู้สมัครต้องชำระเงินประกันจำนวน 20,000 บาท อย่างไรก็ตาม ผู้สมัครจำนวนหนึ่งได้มีการชำระเงินประกันตามกระบวนการปกติไปแล้วเป็นจำนวน 50,000 บาท ซึ่งจะได้รับคืนในภายหลัง ทั้งนี้ ยังไม่มีระยะเวลาในการคืนเงินประกันที่ชัดเจน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหากับผู้สมัคร เพราะผู้สมัครไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ในขณะที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครที่มีสถานะเป็นผู้ต้องกัก ผู้สมัครมักจะต้องหยิบยืมเงินจากคนรู้จักเพื่อนำมาเป็นเงินประกัน ดังนั้น เงินประกันจำนวน 50,000 บาทตามกระบวนการปกติ และ 20,000 บาท กรณีของระเบียบสำนักงานกฤษฎา จึงควรจะนำมาหักกลบลบกันได้ เพื่อความสะดวกแก่ผู้สมัคร และให้ได้รับเงินส่วนที่เหลือคืนในภายหลัง
- ผู้สมัครส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการหานายประกันซึ่งจำเป็นต้องเป็นคนไทยตามระเบียบการประกันตัว เนื่องจากอุปสรรคหลายประการ ทั้งข้อจำกัดด้านภาษาที่ทำให้การสื่อสารและสร้างความเข้าใจเป็นไปได้ยาก ก่อให้เกิดความกังวลใจแก่คนไทยที่อาจเป็นนายประกันเพราะกังวลเรื่องความรับผิดชอบทางกฎหมาย และการขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและเงื่อนไขการเป็นนายประกันของทั้งสองฝ่าย ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การหานายประกันกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในกระบวนการขอสถานะผู้ได้รับการคุ้มครองในประเทศไทย นอกจากนี้ ในบางกรณียังเกิดปัญหาการเรียกร้องค่าตอบแทนที่สูงเกินควรนอกเหนือจากเงินประกันตามกฎหมาย ส่งผลให้กระบวนการนี้ยังมีความซับซ้อนและยากลำบากมากขึ้นสำหรับผู้สมัคร

การปฏิบัติต่อผู้ขอรับการคุ้มครองที่เป็นเด็ก

- กระบวนการคัดกรองผู้ลี้ภัยตามระเบียบ NSM มีการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ขอรับการคุ้มครองเด็ก ซึ่งขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) โดยเฉพาะมาตรา 14 ที่ประเทศไทยเป็นภาคี การตรวจสอบประวัติอาชญากรรมของเด็กไม่มีความจำเป็นและอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและความเป็นส่วนตัวของเด็ก อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติต่อเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ตามมาตรา 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (2003) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

อื่น ๆ

- ข้อกังวลในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการตามระเบียบสำนักงานกฤษฎา และกระบวนการพิจารณาสถานภาพผู้ลี้ภัย (RSD) ของ UNHCR ผู้สมัครมีความกังวลว่ากระบวนการตามระเบียบสำนักงานกฤษฎา อาจส่งผลกระทบต่อสถานะทางกฎหมาย และสิทธิในการไปประเทศที่สาม ที่ผู้สมัครอาจจะได้รับในอนาคตจาก UNHCR

บันทึกความเข้าใจเรื่อง การกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าว เพื่อรอการส่งกลับ (Memorandum of Understanding on The Determination of Measures and Approaches Alternative to Detention of Children in Immigration Detention Centers B.E. 2562 (2019) หรือ ATD MOU

เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2562 พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ อธิบดีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานและสักขีพยานในพิธีลงนาม บันทึกความเข้าใจว่าด้วยมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ โดยความร่วมมือนี้ เกิดขึ้นระหว่าง 7 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน

บันทึกความเข้าใจดังกล่าวสะท้อนถึงความตั้งใจและความรับผิดชอบของรัฐบาลไทยในการสนับสนุนมาตรการทางเลือกแทนการกักตัวเด็ก พร้อมทั้งยึดหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การลงนามครั้งนี้ นับเป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการยุติการกักตัวเด็กในสถานกักตัวตรวจคนเข้าเมือง และยังคงต้องการความพยายามร่วมมืออย่างจริงจังจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กผู้ลี้ภัยอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับข้อตกลงที่ได้กำหนด

ประเทศไทยและการจัดการแก้ไขปัญหากับผู้ลี้ภัยกลุ่มใหม่จากเมียนมา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

เมื่อวันที่ 19-20 ธันวาคม 2567 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเกี่ยวกับเมียนมาที่กรุงเทพฯ โดยนายนิกรเดช พลาญกูร อธิบดีกรมสารนิเทศ และโฆษกกระทรวงการต่างประเทศ เปิดเผยว่า นี่เป็นครั้งแรกที่ประเทศเพื่อนบ้านของเมียนมาทุกประเทศ เข้าร่วมประชุมพร้อมกัน ซึ่งได้แก่ จีน ลาว อินเดีย บังกลาเทศ ไทย และเมียนมา^[12]

การประชุมในวันแรกมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามแดน โดยเฉพาะประเด็นปัญหายาเสพติดและการหลอกลวงออนไลน์ (Online scams) ส่วนการประชุมในวันที่สองเป็นการหารือในกรอบของอาเซียน โดยลาวในฐานะประธานอาเซียนได้ส่งหนังสือเชิญรัฐมนตรีต่างประเทศจากทุกประเทศสมาชิก เข้าร่วมการประชุม

ประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกขึ้นมาหารือรวมถึงสถานการณ์ในเมียนมา และการดำเนินการตามฉันทามติ 5 ข้อของผู้นำอาเซียน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น นายนิกรเดชกล่าวว่าการประชุมนี้เป็นโอกาสสำคัญในการต่อยอดความพยายามที่ลาวได้ริเริ่มมาทั้งปี อีกทั้ง ยังช่วยให้การเปลี่ยนผ่านตำแหน่งประธานอาเซียนจากลาวไปยังมาเลเซียในปีถัดไปเป็นไปอย่างราบรื่น และไร้รอยต่อมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ การประชุมดังกล่าวสะท้อนถึงความพยายามของไทยและอาเซียนในการสร้างสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้านเพื่อรับมือกับปัญหาท้าทายต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

[12] BBC. (n.d.). เปิดเอกสาร “ทางแพร่งความสัมพันธ์เมียนมา-ไทย” ก่อน ทักซิณ นิ่งที่ปรึกษาประธานอาเซียน 2568. BBC News ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/c785m7x0yj1o>

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จาก Myanmar Response Network (MRN)

รายงานการทบทวนกฎหมายและนโยบายเพื่อการคุ้มครองผู้ลี้ภัยกลุ่มใหม่จากประเทศเมียนมา (Report on Thai Legislation and Policies Review Relating to New Arrivals from Myanmar) จากเครือข่ายเพื่อผู้ลี้ภัยชาวเมียนมา (MRN) ชี้ให้เห็นว่า กรอบกฎหมายและนโยบายที่มีอยู่ของไทยยังไม่เพียงพอที่จะรองรับและคุ้มครองผู้ลี้ภัยโดยเฉพาะ ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล รวมไปถึง การทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงต่อการถูกจับกุม กักขัง คุกคาม หรือถูกส่งกลับประเทศต้นทาง

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่ได้เป็นภาคีสัญญาว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัย แต่ก็มีกฎหมายและอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยได้ ซึ่งรายงานฯ เสนอแนะว่า รัฐบาลไทย ควรแสดงเจตจำนงทางการเมืองที่จะแก้ไขปัญหาลี้ภัย โดยมีกรอบกฎหมาย และนโยบายที่เหมาะสมประกอบกับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถให้การคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยแก่ผู้ลี้ภัยกลุ่มนี้ได้อย่างครอบคลุม ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. กรณีคลื่นผู้อพยพลี้ภัยที่ได้รับผลกระทบจากภัยประทัดประหาร การสู้รบ และ/หรืออยู่ในพื้นที่สู้รบ ฯลฯ

- 1.1. รัฐบาลควรเปิดทางให้ภาคส่วนต่างๆ ช่วยเหลือด้านอาหาร ยา สาธารณูปโภคที่จำเป็น
- 1.2. มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บริหารจัดการและควบคุมดูแลพื้นที่ปลอดภัย รวมถึงกระจายอำนาจสั่งการ คัดกรองในพื้นที่ชายแดน
- 1.3. ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือข้ามพรมแดนและจุดผ่อนปรนเพื่อไม่ให้เคลื่อนย้ายเข้ามาในเขตประเทศไทย ยกเว้นในกรณีจำเป็น
- 1.4. ประสานงานระหว่างประเทศไทยกับประเทศต้นทางของผู้ลี้ภัยและในระดับพื้นที่ เพื่อจัดให้มีพื้นที่ปลอดภัยสำหรับกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่สู้รบหรือได้รับผลกระทบจากการสู้รบ
- 1.5. ในกรณีที่สถานการณ์การสู้รบยังคงยืดเยื้อ (ซึ่งมีความเป็นไปได้สูง) การส่งมอบความช่วยเหลือพื้นฐานจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แนวทางปฏิบัติควรยึดหลักบทเรียนที่เรียนรู้จากการจัดการที่פקพิงชั่วคราวในอดีต

2. กรณีผู้ลี้ภัยที่เป็นปัจเจกบุคคล/ครอบครัว รวมถึงการพัฒนาระบบการจัดการและคุ้มครองผู้ลี้ภัย

2.1. ด้านการคุ้มครอง

- 2.1.1. รับรองนิยาม “ผู้ลี้ภัย” และ “ความกลัวถูกประทัดประหาร” (Well-Founded Fear of Prosecution) พร้อมสร้างความเข้าใจนิยามดังกล่าว โดยออกหนังสือแนวปฏิบัติถึงหน่วยงานต่าง ๆ เรื่องหลักการ ไม่ผลักดันกลับไปสู่ความเสี่ยงสู่ภัยประทัดประหาร
- 2.1.2. รับรองสถานะการอยู่ในประเทศไทยก่อนยื่นคำขอคัดกรอง (พิจารณาสถานภาพผู้ลี้ภัย) โดย 1) พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (1979) มาตรา 17 หรือ 2) ออกกฎกระทรวงอนุญาตอยู่ด้วยเหตุ
- 2.1.3. หนีภัยประทัดประหาร หรือ Protection Visa (พ.ร.บ.คนเข้าเมืองฯ มาตรา 34 และ 35) บังคับใช้กฎหมาย นโยบายที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้ลี้ภัยดำรงชีพ ดูแลตนเอง รวมถึงมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน
- 2.1.4. เศรษฐกิจระดับชุมชนได้ ดำเนินการขายหลักประกันสุขภาพให้ผู้ลี้ภัยด้วยอัตราร่วมจ่ายที่เหมาะสม

2.2. ด้านระบบจัดการ

- 2.2.1. ทบทวนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองฯ โดยเปิดรับฟังทุกภาคส่วน
- 2.2.2. พัฒนาระบบจัดการผู้ลี้ภัย ทั้งกระบวนการคัดกรองและคุ้มครอง โดย 1) แก้ไข พ.ร.บ.คนเข้าเมืองฯ หรือ 2) ร่างกฎหมายเฉพาะ และจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบเฉพาะด้วย

© 2025 Myanmar Response Network (MRN)
All rights reserved.
Published by the Myanmar Response Network (MRN).

